

FRANCE VURNIK

Marko Elsner Grošelj: *Slike z dežele*. Ljubljana: Društvo 2000, 2001.

V svoji peti zbirki se pesnik Marko Elsner Grošelj (rojen leta 1959) oglašča iz nekakšnega samoizgnanstva ali bega iz mestnega vrveža v zgornjo Savsko dolino, v prostor, ki diha in živi po svojih parametrih, kakor sta jih in jih seveda še narekujeta naravno okolje in človekova roka, ki ga je prilagajala po svoji meri in s tem ustvarjala izročilo. Zbirko sestavlja pet ciklov, v katerih se "slike z dežele" motivno (izpovedno) razvrščajo od otroštva, vasi in hiše, ki mu je zarisala otroštvo. Iz zunanjih prostorov se z besedo bliža sedanjosti, v kateri je seveda obilo preteklosti, tako na vrtovih kot v hišah in na starih fotografijah, skratka, pokrajinska, rodovna zaznamovanost, ki napolnjuje vsebino njegovega življenja. V zadnjih dveh ciklih (*Poletja ni in Pet osebnih pesmi*) se tej sicer središčni temi pridruži nekako zadrževana ljubezen v tem smislu, da bi ostala obvarovana, kakor pravi v pesmi *Zelenci*: "Živ organizem sva, čeprav hočejo zgraditi pekel."

Pred zavestjo bralca se tako nizajo pomensko bolj ali manj izraziti prikazi značilnosti prostora pod Španovim vrhom, pod Peričnikom, na Hruščanski planini in pri že navedenih Zelenicah, kjer prihaja na dan Sava Dolinka, toda za pesem in njeno podobo je pomembna njena čista zelenina v povezavi z zaupljivim ljubezenskim čustvom. Toda še prej, pred tem liričnim finalom zbirke, bralec ne le opazuje adekvatnost upodobljenih podob s prostorom, marveč kar začuti tisti sicer navidezni mir, ki visi nad temi kraji, in vonj črne kuhinje iz nekdanjih dni, vendar z občutkom za mero, brez pretiravanja in kakršnega

koli patosa, tako v duhu ljudi tega in takega prostora. Seveda so te nazorno izrisane impresije rezultat avtorjeve ustvarjalne volje in kot izraz pomiritve z eksistenco in predmetno vsebino okolja, v katerem se je eksistenčno ustalil.

Zbirka Marka Elsnerja Grošlja z adekvatnim nepretencioznim naslovom *Slike z dežele* je nedvomno zgovoren in zanesljiv primer samosvojega pesniškega snovanja v soglasju z bivanjskim okoljem in s hkratnim zaupanjem v smisel vsakršne poetike, ki ima korenine v prostoru in času. Prijazni popotnici sta ji napisala pesnika Benjamin Gracer in Valentin Cundrič.

Marica Škorjanec: *Košnji veter* (ilustracije Milena Paulin Houška, spremna beseda Alenka Glazer). Mariborska literarna družba 2001.

Tretja pesniška zbirka Marice Škorjanec *Košnji veter* (pred njo je napisala in objavila zbirki *Ukradena dežela*, 1975, in *Julijevo leto*, 1982) se oglašča v hrupni svet z utišano, subtilno liriko, uglašeno na svet in njegova protislovja v njegovi prvinskosti, kakor ga doživlja oziroma ga je doživljal mlad človek, in ga za vselej ohranja v sebi ter oblikuje v vse bolj izčiščenih oblikah. To je zbirka, ki ne potrebuje interpretacij ne analiz, ker vsaka izmed sedeminšestdesetih pesmi v njej učinkuje sama zase, hkrati pa se tudi v povezavah v celovitost razrača v zaokrožen doživljajski splet, ki obstaja od nekod in za vselej. To je poezija, ki tematizira razmerja med lirskim subjektom (kot literarna teorija že nekaj časa sugerira oznako za poeta) in slikovito naravo v njeni ciklični rasti in odmiranju ter ponovnem brstenju, kamor se vključuje tudi rod, iz katerega avtorica izhaja, ter seveda izrazito osebnostni vrednostni odnos do nasprotij v teh procesih. To je ilustrirano z detajli, ki jih ni malo in so praviloma uglašeni na dihotomijo, izraženo s prisodobno "potica se peče, spet bo sedmina" (iz pesmi *Praznično*) ali "Sem iskalec ali plen" (*Kozjak*).

Iz teh pesmi Marice Škorjanec je mogoče razbrati vrednostni diagram, ki se iz veljavnih prvin v doživljanju vijuga navzdol do spoznanja, izrečenega v pesmi *Ko greš*: "Ni več strahu pred ciljem – doseči nič." Toda pred tem so cikli, ki z nostalgичnim občutjem segajo v otroštvo; to so pesmi v spleth *Svit*, pa *Košnji veter*, po katerem ima zbirka naslov, v *Romanjih*, s podobami v ciklu *Ko greš skozi gozd* in nazadnje bolj narativno zasnovan cikel o *Koreninah v vetru*. Toda vseskozi z nakazanimi nasprotji, kot na primer, da se "cvetni prah razsipa po blatu", kar pomeni pomensko širitev teme minevanja in "pobeglega otroštva", če si oznako izposodim pri Zlobcu, na spreminjanje vrednostnih postavk seveda v doživljajskem svetu. Oznake življenjskih izkušenj v odtujevanju, pogrezanje v samotnost in samost so metaforično izrazite, vse pa vezane na naravno in pokrajinsko okolje mladosti, staršev, jogrov – beračev, na oblike in vezi, ki jih je ustvarilo nekdanje na zemljo vezano življenje z nenehnim dvomom, ali je res tudi v svoji prvinskosti tako, kot se je na začetku zarisovalo.